

Майже зникла мангалицька порода свиней в Україні

Породоутворюючий процес у світі привів до створення великої кількості різноманітних генотипів, що характеризуються високою продуктивністю. В країнах, що розводять свиней, налічується понад 400 порід, проте широкого використання зазнають не більше 100. Водночас із створенням нових високопродуктивних порід свиней зазнають необґрунтованого скорочення, а швидше зникнення, місцеві породи, що слугують основою для створення нових генотипів. За результатами аналізу наявності порід сільськогосподарських тварин, проведеному на території Європи та колишнього Радянського Союзу, 24% порід перебуває під загрозою зникнення [1,2]. В світі росте тенденція до закріплення в сільськогосподарському виробництві однієї або кількох високопродуктивних порід, які надзвичайно вимогливі до умов утримання. А це означає, що майже 90% внутривидової мінливості порід може бути знищено [3]. Головною причиною їх зникнення чи зменшення поголів'я є соціально-економічні умови, що потребують росту продуктивності тварин, неможливого для даного місцевого біловиду з врахуванням селекційного плато для певної ознаки.

В Україні процес створення нових порід привів до зникнення за останні 40-50 років подільської, придніпровської, кролевецької, іванівської та закарпатської породних груп. Подібна участь, якщо не вжити відповідних заходів, в недалекому майбутньому чекає на українську степову рябу, миргородську та українську степову білу породи свиней.

Прикарпатська кучерява, або ман галицька порода, ареалом розповсюдження якої слугують гірські області Карпат, в 60-ті роки минулого століття хоча і не відігравала суттєвого значення в промисловому свиначстві, проте налічувала 0,2% породного складу свиней колишнього Радянського Союзу. Крім того, ця порода розводилась в незначній кількості Румунії,

Угорщині, Болгарії, Сербії. В Румунії на її основі були створені породи стрей та базна.

Кучерява мангалицька порода була представлена трьома типами, що різнилися за мастю - чорна, руда (бронзова, червона) та сіра. Ця порода відносилась виключно до сального типу, коли при відгодівля до 140-150 кг вихід сала складав 50-56% при його товщині -10-15 см. Свині мангалицької породи невеликі за розміром, міцної конституції, з довгою головою, прямим профілем, звасаючими вухами, аркообразною спиною, глибоким та широким тулубом, щільною шкірою з густою щетиною, кучерявою з підшерстком, що робило тварину схожою з вівцею. Як і всі примітивні непокрашені породи, ман галицька порода свиней характеризується низькою багатоплідністю- 5-7 поросят на опорос. Жива маса дорослих свиноматок - 130-150 кг, а кнурів ,відповідно, 150-190 кг при довжині тулубу -135-150 см.

Враховуючи, що порода мала значення тільки в зоні гірських лісових пасовищ, оскільки вирощувалась на раціоні, основу якого складали жолуді, горіхи, коріння, трава і т.д., племінна робота з породою в напрямку зміни продуктивності не проводилась. Саме це дозволило популяції зберегти свої природні особливості на рівні вихідного генотипу, тобто аборигенної породи.

На сучасному етапі в Україні мангалицька порода не входить до складу генетичного різноманіття порід свиней, оскільки не зареєстрована офіційно в Держплемреєстрі жодне племінне стадо, а тому можна вважати свиней даного генотипу, які ще зустрічаються в гірських районах Карпат, природною популяцією з унікальним генним комплексом.

Спроба удосконалити ман галицьку породу свиней методом ввідного схрещування з породою дюррок для створення нового типу не дала позитивних результатів, перш за все через зниження придатності до використання пасовищ, що відноситься до природних якостей популяції, які особливо цінувало населення.

За даними Луник Ю.М.(4) використання помісних тварин (1/4 мангалиця х $\frac{3}{4}$ дюррок) при розведенні в „собі” та при схрещуванні з великою

білою породою не приводить до прояву гетерозису за багатоплідністю, масою гнізда поросят та відгодівельними якостями. Таке поєднання генотипів підвищує у помісного молодняку вихід м'яса в порівнянні з великою білою породою, але за рахунок присутності дюрка, а не мангалиці.

Тобто зацікавленість в розведенні мангалиці відсутня як в приватних так і промислових господарствах, тим більше що в зоні її розведення свинарство взагалі не має значного розвитку. Проте мангалицька порода свиней зацікавила мисливські господарства, коли за рахунок скорочення диких кабанів зникає даний вид охоти. Методом схрещування мангалиці з диким західноєвропейським кабаном створено лінію мисливської свині, а з східно азійською дикою свинею та західноєвропейським кабаном – лінію мисливської корейської свинки. Але на жаль не в Україні. Перша лінія - м'ясного, а друга - м'ясо - сального напрямку продуктивності. Дані лінії свиней за умови їх адаптації до кліматичних умов України замінять мисливцям дикого кабана (5).

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

В Україні Законом „Про племінне тваринництво” передбачено зберігати всі наявні племінні (генетичні) ресурси порід сільськогосподарських тварин. Інститут розведення і генетики тварин УААН розробив і впроваджує Програму „Збереження генофонду сільськогосподарських тварин” де має місце збереження і такої природної популяції, як мангалиця. Але враховуючи відсутність саме природної популяції в нашій державі, постає питання про дослідження тварин цієї породи в країнах, де ще зберігся біовид і завезення його в Україну для створення генофондного стада, а на початковому етапі – хоча б в заказнику західного регіону.

В наш час дієтологи вважають, що необхідно знижувати кількість жиру, який споживає людина. Проте враховуючи позитивну роль жиру у формуванні смаку та аромату свинини, вчені вважають доцільним знизити товщину шпигу в туші, не знижуючи кількість внутрішнього жиру. Більше того, важливо не скільки жиру в туші, а який його склад. Встановлено, що

м'ясо диких свиней містить жир з майже ідеальним співвідношенням жирних кислот, які відповідають вимогам дієтологів про необхідну кількість жиру, необхідну для організму людини. В той же час м'ясо домашніх тварин містить мало поліненасичених жирних кислот.

Тому можливо для збереження біологічних якостей природної популяції свиней – мангалиці, варто розпочати роботу по розширенню її чисельності в Україні.